

dr inż. Tadeusz Terlikowski

Wydział Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego

Szkoła Główna Służby Pożarniczej

Polityczno-prawne aspekty uwarunkowań bezpieczeństwa powszechnego w zakresie ochrony ludności¹

Abstrakt

W artykule podjęto próbę określenia politycznych i prawnych uwarunkowań bezpieczeństwa powszechnego w zakresie ochrony ludności.

Ochrona ludności jest jednym z elementów bezpieczeństwa powszechnego jako podsystemu bezpieczeństwa państwa, mającym na celu realizację zadań w zakresie ochrony życia i zdrowia ludzi oraz mienia i środowiska przed różnego rodzaju zagrożeniami, zarówno pochodzenia naturalnego, jak i cywilizacyjnego. Jako jeden z elementów bezpieczeństwa powszechnego, będącego podsystemem bezpieczeństwa państwa, ochrona ludności w dużej mierze zależy także od środowiska politycznego.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo powszechne, bezpieczeństwo wewnętrzne, ochrona ludności, system prawny ochrony ludności, uwarunkowania prawne ochrony ludności

Political and Legal Aspects of Public Safety in the Field of Civil Protection

Abstract

The article tries to determine the political and legal issues concerning the public safety namely the civil protection. Civil safety is one of the elements of public safety

¹ Artykuł opracowano z wykorzystaniem materiałów projektu „System Bezpieczeństwa Narodowego RP”, nr DOBR/076/R/ID1/2012/03.

and as a state security subsystem it protects health, life, property and environment against all kinds of natural and man – made threats. Civil Protection, as one of the elements of public safety and being the subsystem of the state security, is also heavily dependent on political environment.

Keywords: public safety, internal security, civil protection, legal system of civil safety, legal determinants of civil protection

Wstęp

Ochrona ludności jest jednym z elementów bezpieczeństwa powszechnego jako podsystemu bezpieczeństwa państwa, mającym na celu realizację zadań w zakresie ochrony życia i zdrowia ludzi oraz mienia i środowiska przed różnego rodzaju zagrożeniami pochodzenia naturalnego i cywilizacyjnego. Jako jeden z elementów bezpieczeństwa powszechnego, będącego podsystemem bezpieczeństwa państwa, ochrona ludności w dużej mierze zależy także od środowiska politycznego. I to zarówno od środowiska politycznego, rozumianego w ujęciu zewnętrznym jako otoczenie międzynarodowe i treść relacji państwa z jego otoczeniem zewnętrznym, tj. innymi państwami w wymiarze indywidualnym oraz w wymiarze sojuszniczym czy też organizacji międzynarodowych. Zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego, w skład którego wchodzi ochrona ludności, powszechnie uznawane jest przez opinię publiczną, media, politologów oraz strategiczne dokumenty Rzeczypospolitej Polskiej za podstawowy cel działalności państwa.

Ochrona ludności to działanie o charakterze niemilitarnym realizowane na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa ludności cywilnej w każdych warunkach i to zarówno podczas działań zbrojnych, jako działania obrony cywilnej, jak i w warunkach pokojowych – w postaci zwalczania skutków katastrof naturalnych i cywilizacyjnych (w tym terrorystycznych), jako działanie ochrony ludności.²

2 Tak stanowi art. 2 punkt 1 projektu z 22 grudnia 2016 r. ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej.

1. Uwarunkowania zewnętrzne (polityczne) ochrony ludności w wymiarze Unii Europejskiej

Postanowienia Traktatu Lizbońskiego wprowadziły zasadę pierwszeństwa państw członkowskich w zakresie odpowiedzialności za podejmowanie działań służących ochronie ludności. To na państwach członkowskich spoczywa główna odpowiedzialność za podejmowanie wszelkich działań zmierzających do ochrony ludności, mienia oraz środowiska naturalnego w sytuacji zagrożenia, w tym działań ratowniczych [1]. Podstawowym dokumentem formalnym (prawnym), podjętym po raz pierwszy, jest decyzja Rady Europejskiej z 8 listopada 2007 r. ustanawiająca Wspólnotowy Mechanizm Ochrony Ludności (2007/779/WE, Euroatom (Dz.U. UE L319, str. 9 i następne). Według tego dokumentu „do podstawowych zadań poszczególnych państw członkowskich należą działania związane z zapewnieniem ochrony ludności”. Celem Mechanizmu Ochrony Ludności jest wspieranie, koordynowanie i uzupełnianie państw członkowskich³. Rozwinięcie zasad funkcjonowania europejskiej ochrony ludności zawierają następujące akty prawne i inne dokumenty odnoszące się do Wspólnotowego Mechanizmu Ochrony Ludności:

- 1) decyzja Rady z 5 marca 2007 r. ustanawiająca Instrument Finansowy Ochrony Ludności (2007/162/WE, Euroatom);
- 2) decyzja Komisji z 29 lipca 2010 r. zmieniająca decyzję Komisji 2004/277/WE, Euroatom w odniesieniu do zasad wykonania decyzji Rady 2007/779/WE, Euroatom ustanawiająca Wspólnotowy Mechanizm Ochrony Ludności (2010/779/UE, Euroatom);
- 3) decyzja Komisji z 8 sierpnia 2007 r. ustanawiająca mechanizm wdrożenia przepisów dotyczących transportu z decyzji Rady 2007/162/WE, Euroatom, ustanawiającej instrument finansowy ochrony ludności (2007/606/WE, Euroatom);
- 4) komunikat Komisji z 26 października 2010 r. do Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczący wzmocnienia europejskiej zdolności reagowania w przypadku klęsk i katastrof: rola ochrony ludności i pomocy humanitarnej (KOM/2010/600);

3 Funkcjonowanie Wspólnotowego Mechanizmu Ochrony Ludności mogliśmy obserwować na przykładzie zwalczania pożaru lasów w Szwecji.

- 5) wniosek – decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady ws. unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności (KOM/2011/934);
- 6) wniosek Komitetu Regionów dotyczący decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ws. Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności (COM/2011/934 Dz.U. UE nr C 277/165 z 13.09.2012).

2. Wewnętrzne uwarunkowania ochrony ludności

2.1. Uwarunkowania ogólne

Polityczne środowisko bezpieczeństwa państwa w ujęciu wewnętrznym może być utożsamiane z jego systemem politycznym. Literatura przedmiotu wskazuje, że „w wymiarze bezpieczeństwa politycznego podstawowym aktorem [podmiotem bezpieczeństwa – przyp. aut.] jest samo państwo i jego instytucje, w tym struktury terytorialne”[2]. Można zatem przyjąć, że głównym elementem wewnętrznego systemu politycznego kraju są konstytucyjne organy władzy publicznej, organy administracji publicznej i samorządowej, służby mundurowe i inne podmioty odpowiedzialne za zarządzanie poszczególnymi obszarami życia społeczno-ekonomicznego w kraju, zgodnie z przepisami prawa, a także system prawny, zwłaszcza te regulacje, które gwarantują przestrzeganie praw człowieka i podstawowych wolności obywatelskich. Z kolei treścią bezpieczeństwa politycznego, w ujęciu wewnętrznym, jest zachowanie możliwości realizacji swoich funkcji przez wszystkich poszczególnych uczestników życia politycznego w państwie⁴. W tym kontekście, jako główne zagrożenia, literatura przedmiotu wymienia np.: niezrównoważenie interesów państwa, społeczeństwa, różnych grup społecznych i jednostki, słabość modelu państwa, biurokratyzację życia społecznego, korupcję, nepotyzm, dewaluację nastrojów społecznych, ekstremizmy polityczne (nacjonalizm, fundamentalizm, szowinizm), akty terroru politycznego, upolitycznienie służb specjalnych [2, s. 136].

System polityczny RP cechuje się względnie dużą stabilnością i utrzymywaniem podstawowych elementów demokratycznego państwa. Przede wszystkim przestrzegana jest kadencyjność organów konstytucyjnych (Sejm, Senat,

4 Por. W. Kitler, Bezpieczeństwo narodowe. Podstawowe kategorie, dylematy pojęciowe i próba systematyzacji, *Zeszyt Problematyczny TWO* 2010; nr 1(61), s. 16.

Prezydent, organy samorządu terytorialnego), a wybory do nich odbywają się regularnie i są oceniane przez międzynarodowe organizacje zajmujące się monitorowaniem procesów demokratycznych i praw człowieka, jako spełniające kryteria demokratyczne, wskazane również w Konstytucji RP (tzn. wybory powszechne, równe, bezpośrednie, tajne). Co istotne, procesom wyborczym nie towarzyszą naruszenia biernego prawa wyborczego lub podstawowych wolności politycznych, tzn. zrzeszania się i wyrażania poglądów (pluralizmu), czego dowodzi zwłaszcza utrzymujące się przez większą część ostatnich 20 lat rozdrobnienie sceny politycznej. Również w zakresie separacji władz, a zwłaszcza zachowania trójpodziału, nie obserwuje się w Polsce tendencji do zacierania granic kompetencyjnych i koncentracji władzy wykonawczej, sędowniczej i legislacyjnej w jednym ośrodku. Ponadto mechanizmy kontroli konstytucyjności stanowionego prawa, zarówno aktów wykonawczych, jak i administracyjnych, są efektywne. Pomimo często długich okresów oczekiwania na decyzję stosownych organów sędowniczych, wielokrotnie zdarza się, że akty prawne są uchylane częściowo lub w całości jako niezgodne z Konstytucją. Również w relacjach administracja centralna – samorządy funkcjonują określone przepisami prawa zależności i podział kompetencji, oparte o podstawowe zasady decentralizacji i pomocniczości. Co równie istotne, mechanizmy odpowiedzialności karnej i konstytucyjnej, odnoszące się do osób piastujących najwyższe funkcje w państwie, są stosowane. Niezależnie od kontekstu bieżącej gry politycznej, w ciągu ostatnich 20 lat odnotowano liczne przypadki pozbawiania funkcji publicznych i stawiania w stan oskarżenia indywidualnych osób, pełniących istotne funkcje publiczne i oskarżanych o łamanie prawa. Część procesów zakończyła się prawomocnymi wyrokami skazującymi. Dowodzi to relatywnej sprawności prawnych mechanizmów kontroli władzy. W wymiarze odpowiedzialności politycznej mechanizmy te funkcjonują zdecydowanie mniej skutecznie – społeczna kontrola nad władzą jest w Polsce na znacznie niższym poziomie niż w wielu innych krajach demokratycznych. Zaniedbania lub błędne decyzje polityczne nie przynoszą – przynajmniej do czasu wyborów – bezpośrednich skutków dla odpowiedzialnych za nie osób lub partii.

Powszechne przestrzeganie podstawowych praw człowieka i swobód obywatelskich jest również elementem stabilizującym system polityczny w Polsce. W takim ujęciu, w jakim prawa te zostały skodyfikowane w umowach

międzynarodowych (Deklaracja Praw Człowieka, Międzynarodowe Pakty Praw Człowieka, Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności), zostały one w dużym stopniu zaimplementowane do polskiego porządku konstytucyjnego (w dużej części do samej Konstytucji RP), chroniąc obywatela przed różnymi formami prześladowania oraz możliwymi nadużyciami ze strony władzy publicznej, a także przyznając określone uprawnienia ekonomiczne i socjalne. Generalnie w Polsce notuje się jedynie incydentalne przypadki łamania praw podstawowych, z reguły związane z przebiegiem zatrzymań dokonywanych przez organy ścigania (tego rodzaju skargi trafiały w przeszłości do sądów). Znacznie częściej skargi kierowane do międzynarodowych organów sądowych, zwłaszcza Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczyły przewlekłości postępowania sądowego. Kwestie te nie stanowią jednak problemu w ogólnej skali funkcjonowania systemu politycznego w Polsce.

Do stabilności systemu politycznego w Polsce przyczynia się też brak ugrupowań politycznych, które kwestionowałyby istniejący porządek konstytucyjny i wzywały do jego siłowego obalenia. Działające w Polsce skrajne organizacje prawicowe i lewackie to wciąż margines sceny politycznej, traktowany raczej w kategoriach zagrożenia kryminalnego niż politycznego, zwłaszcza, mając na uwadze głoszone przez nie hasła i metody działania. Nie uciekały się one do tej pory do planowania i przygotowywania aktów terrorystycznych, poza marginalnymi przypadkami indywidualnie motywowanej przemocy politycznej (sprawa Brunona K. oraz morderstwa łódzkiego działacza partii Prawo i Sprawiedliwość.) W naszym kraju nie występują również ruchy secesjonistyczne, których celem byłoby oderwanie od Polski jej części terytorium.

Innym, bardzo istotnym elementem stabilności polskiego systemu politycznego jest przynależność do NATO oraz Unii Europejskiej. Obie organizacje zrzeszają kraje demokratyczne, w których poszanowanie podstawowych zasad ustrojowych demokracji, praw człowieka i swobód obywatelskich jest normą. Członkostwo w nich oznacza zatem, że wszelka negatywna ewolucja polskiego systemu politycznego byłaby przedmiotem międzynarodowego zainteresowania, a ewentualne próby ograniczania swobód demokratycznych – obiektem presji międzynarodowej. Obie organizacje wypracowały bowiem polityczne kryteria członkostwa, które musiały być spełnione przez Polskę, aby zakończyła proces akcesyjny. Obejmują one właśnie demokratyczny system polityczny.

W przypadku UE dochodzi do tego prawo wspólnotowe, które zostało implementowane do polskiego porządku prawnego, a w określonych przypadkach jest stosowane bezpośrednio. Prawo Unii Europejskiej, choć nie odnosi się bezpośrednio do konstytucyjnych elementów systemu politycznego państwa, jest tworzone zgodnie z zasadami demokratycznego państwa prawa, dodatkowo przyczyniając się do stabilizacji systemu politycznego w Polsce.

W tym świetle podstawowe wyzwanie dla polskiego systemu politycznego stanowi niska kultura polityczna. Przejawia się ona przede wszystkim w agresywnej retoryce dyskursu politycznego, przedstawiającej oponentów często w kategoriach nie tyle nawet adwersarza światopoglądowego, co wroga publicznego. Prowadzi to do eskalowania napięcia, uniemożliwia merytoryczny dialog oraz ogranicza zdolności koalicyjne poszczególnych partii, a także konstruktywne działania na rzecz ponadpartyjnej zgody w zakresie kluczowych dla kraju regulacji. Dyskurs nie koncentruje się na podstawowych problemach społeczno-ekonomicznych Polski, lecz na kwestiach personalnych (obsadzie stanowisk, konfliktach osobowych), partyjnych i światopoglądowych. Rzeczą debatę polityczną zastępuje gra na emocjach elektoratu, mająca na celu przede wszystkim budowę poparcia w czasie kolejnych wyborów. Tym samym możliwości regulowania istotnych dla kraju kwestii są ograniczone dynamiką bieżącej dyskusji politycznej.

Innym przejawem słabości kultury politycznej w Polsce jest upartyjnienie sceny politycznej. Jej głównym przejawem jest praktyczny brak możliwości wejścia do kręgu elit politycznych osób niezwiązanych z którąś z liczących się partii politycznych i niedziałających wcześniej w strukturach regionalnych partii. Scena polityczna jest niemal zablokowana dla nowych sił politycznych, które mogłyby wyrosnąć z oddolnych procesów społecznych – pomimo pojawiania się nowych partii, są one zasilane osobami częstokroć od wielu lat należącymi do elit politycznych, zmieniającymi jedynie ugrupowania. Przyczynia się również do tego aktualny system finansowania partii z budżetu państwa, który premiuje *status quo* poprzez zapewnienie dopływu środków istniejącym partiom, cieszącym się stabilnym (a przynajmniej niemalejącym) poparciem społecznym. Rezultatem tej sytuacji jest z kolei zamknięcie katalogu kwestii, którymi zajmuje się klasa polityczna – do programów politycznych poszczególnych partii trudno jest wprowadzić problemy pojawiające się wraz z postępem społeczno-ekonomicznym. Dopiero sytuacje kryzysowe,

uwidaczniające określony problem, stają się impulsem do podjęcia działań regulacyjnych bądź wykonawczych w celu jego rozwiązania.

Osobnym problemem polskiego systemu politycznego jest korupcja. Pomimo dużych postępów w zwalczaniu tego zjawiska, jest ono nadal postrzegane jako jedna z polskich bolączek. Jak pokazują raporty Transparency International (główniej międzynarodowej organizacji analizującej zjawisko korupcji na świecie) od 2005 r. Polska awansowała w rankingu krajów o najmniejszym stopniu skorumpowania życia publicznego z 70. pozycji w 2005 r. na 41. pozycję w 2012 r. [3]. Przyczyniły się do tego reformy prawa oraz usprawnienia w funkcjonowaniu Policji, prokuratury i sądów powszechnych, które znacząco zwiększyły stopień wykrywalności przestępstw korupcyjnych. Niemniej jednak w odczuciu społeczeństwa Polska nadal jest krajem, w którym korupcja to istotny hamulec rozwoju ekonomicznego i społecznego – w badaniach sondażowych przeprowadzonych w 2013 r. 83% respondentów uznało, że korupcja jest dużym problemem w Polsce. Ankietowani uznali, że najbardziej narażone na korupcję są środowiska działaczy partyjnych (62% respondentów) oraz służba zdrowia (52%), jednocześnie 57% respondentów uznało, że władze publiczne nie przejawiają determinacji w zwalczaniu korupcji [4].

W takich uwarunkowaniach kształtowanie systemu bezpieczeństwa państwa musi napotykać na pewne utrudnienia. Podstawowym wyzwaniem jest zachowanie ciągłości celów polityki bezpieczeństwa państwa⁵ (zwłaszcza deklarowanych w dokumentach o randze strategicznej, tj. Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP [5], Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego RP) oraz uwarunkowań prawnych dla funkcjonowania podsystemów bezpieczeństwa narodowego, niezależnie od ewentualnych zmian rządów i zaostrzenia się rywalizacji politycznej wewnątrz kraju. Przez większą część ostatnich 20 lat polityka bezpieczeństwa państwa, której głównymi celami były z jednej strony integracja euroatlantycka (z NATO) i europejska (z UE), a z drugiej modernizacja podsystemu bezpieczeństwa wewnętrznego (reformy Policji, straży pożarnej, obrony cywilnej itp.), cieszyła się ponadpartyjnym poparciem. Kwestie związane z bezpieczeństwem narodowym RP nie stanowiły przedmiotu sporu politycznego. Od kilku lat obserwuje się jednak wkraczanie

5 Jak zapowiedział w jednym z wywiadów radiowych 08 stycznia 2018 r. Paweł Soloch, Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego, przygotowywane są rekomendacje do opracowania nowej Strategii; www.polskieradio.pl/5/3artykuł/1983662.

tematyki związanej z bezpieczeństwem do codziennego dyskursu politycznego, co sugeruje, że istniejący do tej pory konsens został złamany. Sugeruje to możliwość wprowadzenia elementu niepewności i nieprzewidywalności polityki państwa w obszarze bezpieczeństwa. Takie uzależnienie należy oceniać jako potencjalnie istotne zagrożenie dla efektywności funkcjonowania systemu bezpieczeństwa państwa.

Problem korupcji w odniesieniu do systemu bezpieczeństwa państwa może z kolei generować zagrożenia związane z niewystarczającą jakością sprzętu pozyskiwanego na rzecz podmiotów realizujących zadania w ramach któregoś z podsystemów bezpieczeństwa, spowodowane zaburzeniami procesów przetargowych poprzez czynniki korupcyjne, a także zakłóceniami w procesie kształcenia kadr zarządzających tymi podsystemami w wyniku nepotyzmu lub płatnej protekcji. Zagrożenia te są jednak trudno kwalifikowane i rozpoznawalne.

Osobną kwestią jest efektywność służb mundurowych oraz agend i instytucji, rozumiana jako zdolność do implementacji celów strategicznych i operacyjnych, formułowanych przez organy konstytucyjne oraz centralne ciała administracji, a także ich możliwość adaptacji do zmieniających się warunków zewnętrznych. Administrację centralną i samorządy ocenia się w Polsce raczej nisko. Głównym wskazywanym problemem jest zbyt duże zbiurokratyzowanie wielu postępowań administracyjnych, które spowalnia wiele dziedzin życia gospodarczego i indywidualnego. Jak pokazują sondaże, ponad 30% Polaków niezmiennie źle ocenia działalność władz samorządowych. Ponad połowa respondentów źle ocenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych, czyli system ubezpieczeń społecznych w Polsce, aż 80% źle ocenia Narodowy Fundusz Zdrowia, a więc system powszechnej ochrony zdrowia. Na tym tle zdecydowanie wyróżniają się służby mundurowe, jedynie kilka procent Polaków ocenia źle wojsko lub służbę celną, mniej niż 20% źle ocenia Policję [6]. Tradycyjnie dużym, ponad 90% zaufaniem, cieszy się w Polsce straż pożarna.

Oceny te nie zaskakują, ponieważ najgorzej oceniane instytucje mają jednocześnie największe problemy z realizacją stawianych przed nimi zadań. System opieki społecznej i ochrony zdrowia, który należy postrzegać jako jeden z podsystemów bezpieczeństwa narodowego RP, jest niewydolny z wielu powodów, z których biurokratyzacja jest tylko jednym. Z drugiej strony samorządy źle oceniane są właśnie ze względu na zbiurokratyzowanie, a często także niegospodarność.

Szczególnie istotny, w tym kontekście, jest wymiar sprawiedliwości, którego główną bolączką jest długotrwałość procedur. Jak pokazują sondaże, 61% Polaków ocenia funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości źle (dobrze jedynie 28%). Jednocześnie 84% respondentów wskazuje, że podstawowym problemem jest przewlekłość postępowań, 71% wskazuje na skomplikowane procedury sądowe [7]. Nastroje te znajdują odzwierciedlenie np. w liczbie i charakterze skarg na polski wymiar sprawiedliwości kierowanych do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Największą liczbę skarg przeciwko Polsce stanowią skargi na przewlekłość postępowań sądowych i sądowno-administracyjnych – do końca 2012 r. Trybunał wydał w tej sprawie 375 wyroków. Kolejną grupę stanowią skargi na przewlekłość aresztu tymczasowego – 180 wyroków [8]. Wskazuje to, że wymiar sprawiedliwości jest do pewnego stopnia niewydolny i nie zaspokaja potrzeby szybkiego i pewnego ukarania winnych łamania prawa. Sytuacja taka negatywnie odbija się na stabilności systemu politycznego państwa, ponieważ godzi w jedną z jego podstawowych funkcji, tj. zapewnienie stosowania prawa pod groźbą pewnej sankcji. Z drugiej strony skargi kierowane do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dowodzą, że obywatele mają trudności w efektywnym dochodzeniu swych praw, naruszonych decyzjami administracyjnymi lub wyrokami sądów krajowych. To z kolei może przekładać się na spadek zaufania obywateli do Polski jako państwa prawa.

3. System prawny (ustrojowy) funkcjonowanie ochrony ludności w Polsce

Wychodząc z jednego z głównych zadań państwa w zakresie bezpieczeństwa, jakim jest zapewnienie społeczeństwu jak najwyższego poziomu poczucia bezpieczeństwa i stabilności funkcjonowania, poprzez utrzymanie porządku publicznego przed zagrożeniami wywoływanymi katastrofami naturalnymi, zmianami cywilizacyjnymi i działalnością ludzką, system ochrony ludności powinien być określony odpowiednimi ramami prawnymi, tworzącymi swoistego rodzaju program działania państwa w tym obszarze. Różnego rodzaju kompetencje, obszary działania, zasady postępowania w obliczu zagrożeń, są rozproszone pomiędzy wiele organów zarówno władzy publicznej, jak i organizacji pozarządowych.

3.1. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy (KSRG) funkcjonuje od 1995 r. [9] i wypełnia zasadnicze funkcje państwa w obszarze ochrony ludności⁶. Zorganizowany został na bazie Państwowej Straży Pożarnej (PSP), której podstawowym zadaniem, określonym w art. 14 ustawy z 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, jest „ochrona życia, zdrowia, mienia i środowiska” [10]. KSRG współpracuje z jednostkami systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne⁷ oraz z systemem powiadamiania ratunkowego. Zasady organizacji KSRG określone zostały w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z 18 lutego 2011 r., a zasady kierowania i współdziałania jednostek biorących udział w działaniu ratowniczym określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 31 lipca 2001 r. Jednostki tworzące KSRG, na wezwanie Państwowej Straży Pożarnej, mają obowiązek uczestniczyć w działaniach ratowniczych poza terenem własnego działania. Zasady działania tych jednostek, a także szczegółowe warunki oraz zakres i tryb zwrotu kosztów poniesionych przez te jednostki działających poza terenem własnym określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17 lipca 1998 r. [11]. Kwalifikacje członków jednostek funkcjonujących w KSRG oraz zasady ich nadawania określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 25 października 2005 r. [12]. Ogólny nadzór nad funkcjonowaniem Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego sprawuje minister właściwy ds. wewnętrznych.

3.2. System powiadamiania ratunkowego w ochronie ludności

Działanie systemu powiadamiania ratunkowego określa ustawa z 22 listopada 2013 r. o systemie powiadamiania ratunkowego [13]. Określono w niej zadania i zasady działania w ramach systemu powiadamiania ratunkowego oraz zasady finansowania systemu przez organy właściwe w sprawach powiadamiania ratunkowego.

6 Aktualnie obowiązujące rozporządzenie, regulujące działalność KSRG, to rozporządzenie MSWiA z 3 lipca 2017 r. (Dz.U. z 4 lipca 2017 poz. 1319).

7 Art. 32 ust. 1 ustawy z 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. 2017 r. poz. 2195 oraz 2018 r. poz. 650 z późn. zm.).

Organami właściwymi w sprawach powiadamiania ratunkowego są podmioty systemu powiadamiania ratunkowego, Policja, Państwowa Straż Pożarna, dysponenci zespołów ratownictwa medycznego oraz inne podmioty, których numery alarmowe obsługiwane są w ramach systemu. System powiadamiania ratunkowego jest systemem zawierającym centra powiadamiania ratunkowego do obsługi zgłoszeń alarmowych kierowanych na numery: 112, 997, 998 i 999, umożliwiające przekazanie odpowiedniego zgłoszenia alarmowego w celu zaangażowania odpowiednich zasobów ratowniczych.

System powiadamiania ratunkowego funkcjonuje w oparciu o:

- 1) wojewódzkie centra powiadamiania ratunkowego, w których jest wspólne stanowisko kierowania składające się ze stanowiska kierowania komendanta wojewódzkiego PSP i stanowiska lekarza koordynatora ratownictwa medycznego [14] ustanowionego na podstawie art. 29 ustawy z 8 września 2000 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym;
- 2) centra powiadamiania ratunkowego na szczeblu powiatu, tworzone ze stanowiska kierowania komendanta powiatowego (miejskiego) PSP oraz dyspozytorów medycznych zatrudnionych przez dysponentów jednostek określonych w ustawie o Państwowym Ratownictwie Medycznym funkcjonujące na terenie działania danego powiatu (miasta);
- 3) pozostałe stanowiska kierowania PSP;
- 4) stanowiska kierowania Policji w zakresie obsługi telefonów alarmowych na podstawie ustawy z 6 kwietnia 1970 r. o Policji [15].

W obszarze powiadamiania ratunkowego, na podstawie ustawy z 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne [16], funkcjonują także dostawcy publicznie dostępnych usług telefonicznych. Nad funkcjonowaniem systemu powiadamiania ratunkowego nadzór sprawuje minister właściwy do spraw administracji publicznej, który na obszarze kraju:

- planuje i organizuje system;
- zapewnia upowszechnianie wiedzy o numerach alarmowych;

a na poziomie województw, wojewodowie poprzez komendantów wojewódzkich i powiatowych (miejskich) Państwowej Straży Pożarnej⁸.

8 W przygotowywanym projekcie ustawy o ochronie ludności system powiadamiania ratunkowego ma być zorganizowany nieco inaczej. W projekcie tym składnikami systemu mają być tylko centra powiadamiania ratunkowego. Takie służby, jak Policja, PSP oraz zespoły ratownictwa medycznego mają być podmiotami zewnętrznymi współdziałającymi z systemem powiadamiania ratunkowego.

3.3. System Państwowe Ratownictwo Medyczne w ochronie ludności

System Państwowe Ratownictwo Medyczne został utworzony na mocy ustawy z 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Zgodnie z art. 1 ustawy, system Państwowe Ratownictwo Medyczne ma za zadanie zapewnienie pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia życia. Jednostkami systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne są szpitalne oddziały ratunkowe oraz zespoły ratownictwa medycznego, w tym lotnicze zespoły ratownictwa medycznego. Ponadto, na zasadzie współdziałania, z systemem współpracują centra urazowe i jednostki organizacyjne szpitali specjalizujące się w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych dla ratownictwa medycznego⁹.

Z systemem współpracują ponadto uczelnie medyczne, placówki kształcenia ustawicznego, stowarzyszenia lekarskie o zasięgu krajowym (w zakresie edukacji, opracowywania zaleceń proceduralnych, badań naukowych z zakresu medycyny ratunkowej) itp. Ponadto z służbami tworzącymi system na zasadzie ustawowego obowiązku świadczenia pomocy ludności współpracują:

- jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej;
- jednostki ochotniczych straży pożarnych włączone do KSRG;
- podmioty ratownicze uprawnione z mocy ustawy z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich [17];
- podmioty ratownicze uprawnione z mocy ustawy z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych [18].

Także społeczne organizacje ratownicze mogą współpracować z systemem, jeżeli w ramach swoich zadań statutowych albo wyznaczonych w ustawach są obowiązane do niesienia pomocy ludziom w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Nadzór nad systemem sprawuje minister właściwy ds. zdrowia na obszarze kraju, a na obszarze województwa wojewoda.

9 Współdziałanie centrów urazowych i szpitalnych specjalistycznych jednostek z systemem ratownictwo medyczne reguluje rozporządzenie Ministra Zdrowia z 21 grudnia 2010 r. ws. wojewódzkiego planu działania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne oraz kalkulacji kosztów działania zespołów ratownictwa medycznego (Dz.U 2010 nr 252 poz. 1692).

3.4. System ratownictwa górskiego w ochronie ludności

System ratownictwa górskiego utworzony został i funkcjonuje w oparciu o przepisy ustawy z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich. Zadaniem systemu jest udzielanie pomocy osobom, które uległy wypadkowi lub są zagrożone utratą życia albo zdrowia w górach oraz transportowanie zwłok osób, które zginęły w górach. Ustawa w sposób jednoznaczny wskazuje uprawnione podmioty do wykonywania ratownictwa w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich, wskazując jednocześnie na zakres ich obowiązków i zasady finansowania tego ratownictwa. Ponadto ustawa określa obowiązki osób przebywających w górach i uprawiających sport, turystykę i rekreację, a także podmioty odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa w górach.

Za funkcjonowanie systemu ratownictwa w górach odpowiedzialnych jest minister właściwy ds. wewnętrznych.

3.5. System ratownictwa wodnego

Organizację i funkcjonowanie ratownictwa wodnego w ogólnym systemie ochrony ludności ustanawia ustawa z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych.

Ustawa określa warunki bezpieczeństwa osób pływających, kąpiących się lub uprawiających sport lub rekreację na obszarach wodnych, określa podmioty uprawnione do realizacji ratownictwa wodnego, zakres ich obowiązków i uprawnień, a także zasady finansowania ich działalności. Ustawa określa podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo osób korzystających z obszarów wodnych.

Nadzór nad ratownictwem wodnym oraz kontrolę jego funkcjonowania sprawuje minister właściwy ds. wewnętrznych.

3.6. Ratownictwo górnicze w ochronie ludności

Funkcjonowanie i organizację ratownictwa górniczego ustala ustawa z 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze. Zgodnie z postanowieniami ustawy, ratownictwo górnicze organizują:

- przedsiębiorcy tworzący służby ratownictwa górniczego;
- podmioty zawodowo działające w sferze ratownictwa górniczego [19].

3.7. Ratownictwo morskie

Ratownictwo morskie, na podstawie przepisów ustawy z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim, prowadzi Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa, która jest jednostką państwową, powołaną do wykonywania zadań poszukiwania zaginionych i ratowania życia na morzu. Oprócz tego służba ta wykonuje zadania związane z bezpieczeństwem morskim w zakresie zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska morskiego [20]. Zadania te służba realizuje na podstawie postanowień Międzynarodowej Konwencji o poszukiwaniu i ratownictwie morskim sporządzonej 27 kwietnia 1979 r. w Hamburgu.

Funkcjonowanie Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa nadzoruje minister właściwy ds. gospodarki morskiej.

3.8. Ratownictwo lotnicze

Na podstawie ustawy z 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, w Polsce funkcjonuje system poszukiwania i lotnictwa ratowniczego tworzony ze statków powietrznych wraz z personelem udostępnionych przez Ministra Obrony Narodowej, jako tzw. lotnicze zespoły poszukiwawczo-ratownicze. Za funkcjonowanie systemu poszukiwania i ratownictwa lotniczego odpowiedzialny jest minister właściwy ds. transportu [21].

3.9. System Obrony Cywilnej

System Obrony Cywilnej funkcjonuje w oparciu o ustawę z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. System ten ma na celu m.in. realizację następujących zadań z obszaru ochrony ludności:

- ochronę ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej, dóbr kultury itp.;
- ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w czasie wojny;
- współdziałanie w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwanie ich skutków.

Ustawa określa także organy administracji odpowiedzialne za obronę cywilną, skład i sposób tworzenia formacji obrony cywilnej, a także obowiązki obywateli w zakresie funkcjonowania systemu obrony cywilnej [22].

Szczegółowy katalog zadań przewidywanych do realizacji w systemie obrony cywilnej zawiera Pierwszy Dodatkowy Protokół do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r., dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych, sporządzony w Genewie 8 czerwca 1977 r., który Polska przyjęła 19 września 1991 r.

3.10. System pomocy humanitarnej

Na podstawie ustawy z 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej, pomoc humanitarna polega na zapewnieniu pomocy, opieki i ochrony ludności poszkodowanej w wyniku konfliktów zbrojnych, klęsk żywiołowych lub innych kryzysów humanitarnych spowodowanych przez człowieka albo zdarzenia naturalne.

Polska uczestniczy w pomocy humanitarnej udzielanej przez Unię Europejską na podstawie rozporządzenia Rady WE nr 1257/96 z 1996 r. o pomocy humanitarnej. Międzynarodowa Pomoc Humanitarna koordynowana jest przez ministra właściwego ds. zagranicznych.

Podsumowanie

Do uwarunkowań środowiska politycznego w zakresie bezpieczeństwa powszechnego, w tym przede wszystkim ochrony ludności, należy zaliczyć także kwestie dotyczące tzw. edukacji dla bezpieczeństwa, a także badania naukowe i wdrożeniowe w zakresie ratownictwa i ochrony ludności.

Jeżeli chodzi o badania naukowe z obszaru ratownictwa i ochrony ludności, to są to przede wszystkim projekty badawcze organizowane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w obszarze bezpieczeństwa. Analizując warunki polityczne w ujęciu wewnętrznym funkcjonowania systemu ochrony ludności na podstawie rozwiązań formalno-prawnych, można stwierdzić, że charakteryzują się one zabezpieczeniem prawnym, kadrowym, a także techniczno-organizacyjnym realizacji zadań państwa, w tym systemie, na takim poziomie, na jakim zostały zdefiniowane w obowiązującym ustawo-

dawstwie¹⁰, co znalazło swoje odzwierciedlenie w procedowanej obecnie ustawie o ochronie ludności i obronie cywilnej.

Załącznik nr 1, znajdujący się na końcu artykułu zawiera wykaz podstawowych aktów prawnych dotyczących organizacji i funkcjonowania ochrony ludności. Wobec coraz większych wyzwań w zakresie ochrony ludności i ratownictwa wydaje się być koniecznym objęcie legislacją następujących kwestii:

- zwiększenie sprawności i niezawodności działań służb ratowniczych oraz ich technicznego wyposażenia, adekwatnych do złożonych sytuacji o charakterze masowym i katastroficznym;
- zintegrowanie działalności wszystkich podmiotów ratowniczych w sytuacjach wystąpienia zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi z wykorzystaniem nowoczesnych systemów informacyjno-komunikacyjnych. Wymagać to będzie wprowadzenia zintegrowanego ratownictwa mającego cechy powszechności, dokonania odpowiednich opracowań legislacyjnych w zakresie mechanizmów integrowania dziedzin ratownictwa, mechanizmów stabilizujących i wzmacniających społecznych podmiotów ratowniczych oraz ich współpracy ze służbami państwowymi.

W zakresie dobrze zorganizowanego systemu ochrony ludności z punktu widzenia środowiska politycznego, należy podjąć wysiłek kompleksowej regulacji obszaru ratownictwa do uwarunkowań społeczno-ekonomicznych i praktyki funkcjonowania służb oraz instytucji państwowych.

Nie bez znaczenia jest także udział środowiska politycznego w działaniach na forum Komisji Europejskiej w obszarze stworzenia skutecznych ram Wspólnotowego Mechanizmu Ochrony Ludności, który umożliwiłby skuteczną realizację działań w zakresie zapobiegania, przygotowania i reagowania na katastrofy naturalne oraz wywołane przez człowieka, zarówno w kontekście krajowym, jak i międzynarodowym, poprzez możliwość przyjmowania niezbędnej pomocy, a także stworzenie warunków do udzielania przez Polskę pomocy innym krajom.

10 Zob. Projekt programu ratownictwa i ochrony ludności na lata 2014–2017 (materiał opracowany w MSW).

Literatura

- [1] Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/EU z 17 grudnia 2013 r. w sprawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności, (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 347/924).
- [2] Nowakowski Z., Rajchel J., Szafran H., Szafran R., Strategia bezpieczeństwa narodowego Polski na tle strategii wybranych innych państw, wyd. TNP, Warszawa 2012.
- [3] Doroczny raport Transparency International za 2012 r. ("Annual Report 2012"), http://www.transparency.org/files/content/publication/Annual_Report_2012.pdf.
- [4] Opinie o korupcji w Polsce, Komunikat z badań nr 4863, CBOS, 13 maja 2013 r., http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_105_13.PDF.
- [5] Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP, BBN, Warszawa 2014.
- [6] Ceny instytucji publicznych, Komunikat z badań nr 4802, CBOS, 4 kwietnia 2013 r., <http://badanie.cbos.pl/details.asp?q=a1&id=4802>.
- [7] O przestrzeganiu prawa i funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości w Polsce, Komunikat z badań nr 4763, CBOS, 14 stycznia 2013 r. http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_005_13.PDF.
- [8] Raport z wykonywania przez Polskę wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, www.msz.gov.pl.
- [9] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 28 grudnia 1994 r. w sprawie krajowego systemu ratowniczo gaśniczego (Dz.U. z 1994 r. nr 140 poz. 799).
- [10] Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 6 marca 2018 r. o ogłoszeniu jednolitego tekstu ustawy o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 2018 poz. 620).
- [11] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 17 lipca 1998 r. w sprawie terenu działania jednostek ochrony przeciwpożarowej okoliczności i warunków udziału tych jednostek w działaniach ratowniczych poza terenem własnego działania oraz zakresu, szczegółowych warunków i trybu zwrotu poniesionych przez nie kosztów (Dz.U. 1998 nr 94 poz. 598).
- [12] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 10 listopada 2015 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych oraz szkoleń dla strażaków jednostek ochrony przeciwpożarowej (Dz.U. 2015 poz. 1962).

- [13] Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 13 kwietnia 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o systemie powiadamiania ratunkowego (Dz.U. 2018 poz. 867).
- [14] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 24 lutego 2009 r. ws. szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków lekarza koordynatora ratownictwa medycznego (Dz.U. z 2009 r. nr 39 poz. 322).
- [15] Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 13 października 2017 r. o ogłoszeniu jednolitego tekstu ustawy o Policji (Dz.U. z 8 listopada 2017 r. poz. 2067).
- [16] Ustawa z 14 lipca 2004. Prawo Telekomunikacyjne (Dz.U. 2004 nr 171 poz. 1800 ze zm.).
- [17] Ustawa z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz.U. z 2011 r. nr 208 poz. 1241 z późn. zm.).
- [18] Ustawa z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz.U. z 2011 r. nr 208 poz. 1240).
- [19] Ustawa z 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2011 r. nr 163 poz. 981).
- [20] Ustawa z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz.U. z 2011 r. nr 228 poz. 1368).
- [21] Ustawa z 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze (tj. Dz.U. z 2012 r. poz. 933 z późn. zm.).
- [22] Ustawa z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tj. Dz.U. 2012 poz. 461).

Załącznik nr 1

Zestawienie aktów prawnych określających funkcjonowanie systemu ochrony ludności w Polsce realizowanego poprzez różne podmioty ratownicze

1. Konwencje Genewskie o ochronie ofiar wojny z 1949 r. (Dz.U. z 1954 nr 38 poz. 171 – załącznik)
2. Pierwszy Protokół Dodatkowy do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r., dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych, sporządzony w Genewie 8 czerwca 1977 r. (Dz. U z 1992 r. nr 41 poz. 175)

3. Międzynarodowa Konwencja o poszukiwaniu i ratownictwie morskim, sporządzona w Hamburgu 27 kwietnia 1979 r. (Dz.U. z 1988 r. nr 27 poz.184 i 185)
4. Ustawa z 16 listopada 1964 r. o Polskim Czerwonym Krzyżu (Dz.U. nr 41 poz. 276)
5. Ustawa z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2012 r. poz.461)
6. Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2001 nr 79 poz. 855 z późn. zm.)
7. Ustawa z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2007 r. nr 43 poz. 277 z późn. zm)
8. Ustawa z 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2009 r. nr 178 poz. 1380 z późn. zm.)
9. Ustawa z 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2009 nr 12 poz. 68 z późn. zm)
10. Ustawa z 22 listopada 2013 r. o systemie powiadamiania ratunkowego (Dz.U. 2013 poz.1635)
11. Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256 poz. 2572 z późn. zm.)
12. Ustawa z 21 marca 1991 r. o obszarach morskich i administracji morskiej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2003 r. nr 153 poz. 152 ze zm.)
13. Ustawa z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 2007 r. nr 65 z późn. zm.)
14. Ustawa z 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze (Dz.U. z 2012 r. poz. 33 z późn. zm.)
15. Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2010 r. nr 234 poz. 1536 z późn. zm.)
16. Ustawa z 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. nr 171 poz. 1800 z późn. zm.)
17. Ustawa z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.)
18. Ustawa z 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. nr 191 poz. 1410, z późn. zm.)
19. Ustawa z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2007 r. nr 89 poz. 590)
20. Ustawa z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. nr 157 poz. 1240 z późn. zm.)

21. Ustawa z 15 grudnia 2011 r. zmieniającej ustawę o zmianie ustawy o ochronie przeciwpożarowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 288 poz. 1688)
22. Ustawa z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz.U. nr 208 poz. 1688)
23. Ustawa z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz.U. nr 208 poz. 1240)
24. Ustawa z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz.U. nr 228 poz. 1368)
25. Ustawa z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2013 r. poz. 217)
26. Ustawa z 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. nr 163 poz. 981 z późn. zm.)
27. Ustawania z 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej (Dz.U. z 2011 r. nr 234 poz. 1386)
28. Uchwała nr 17 Rady Ministrów z 12 lutego 2013 r. ws. przyjęcia strategii „Sprawne Państwo 2020” (Monitor Polski z 7 marca 2013 pozycja 136)
29. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1257/96 z 20 czerwca 1996 r. dotyczące pomocy humanitarnej (Dz.U. L163 z 2.7.1996, strona 1.)
30. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17 lipca 1998 r. ws. terenu działania jednostek ochrony przeciwpożarowej, okoliczności warunków udziału tych jednostek w działaniach ratowniczych poza terenem własnego działania oraz zakresu, szczegółowych warunków i trybu zwrotu poniesionych przez nie kosztów (Dz.U. 94 poz. 598 z późn. zm.)
31. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 14 września 1998 r. w sprawie zakresu, szczegółowych warunków i trybu włączenia jednostek ochrony przeciwpożarowej do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (Dz.U. z 1998 r. nr 121 poz. 798)
32. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 2 czerwca 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad rozdziału środków finansowych przeznaczonych wyłącznie na cele ochrony przeciwpożarowej (Dz.U. nr 53 poz. 564 ze zm.)
33. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 31 lipca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania i współdziałania jednostek ochrony przeciwpożarowej biorących udział w działaniu ratowniczym (Dz.U. nr 82 poz. 895 z późn. zm.)

34. Rozporządzenie Rady Ministrów z 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin (Dz.U. nr 96 poz. 850)
35. Rozporządzenie Rady Ministrów z 15 czerwca 2004 r. w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obrony państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego (Dz.U. nr 152 poz. 1599 z późn. zm.)
36. Zarządzenie 51 Prezesa Rady Ministrów z 20 maja 2004 r. w sprawie powołania zespołu do spraw Międzynarodowego Prawa Humanitarnego (Monitor Polski z 2004 r., nr 23 poz. 402 z późn. zm.)
37. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 25 października 2005 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych oraz szkoleń dla strażaków ochrony przeciwpożarowej i osób wykonujących czynności z zakresu ochrony przeciwpożarowej (Dz.U. 2005, nr 215 poz. 1823)
38. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17 listopada 2006 r. w sprawie przeszkolenia zawodowego strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. nr 221 poz. 1626 z późn. zm.)
39. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 19 marca 2007 r. w sprawie kursu kwalifikowanej pierwszej pomocy (Dz.U. nr 60 poz. 408)
40. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 7 maja 2007 r. w sprawie ramowych procedur przyjmowania wezwań przez dyspozytora medycznego i dysponowania zespołami ratownictwa medycznego (Dz.U. nr 90 poz. 605)
41. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Obrony Narodowej z 12 grudnia 2008 r. w sprawie szkoleń w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy (Dz.U. nr 229 poz. 1537 z późn. zm.)
42. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 14 czerwca 2007 r. w sprawie doskonalenia zawodowego ratowników medycznych (Dz.U. nr 112 poz. 775)
43. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 24 lutego 2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków lekarza koordynatora ratownictwa medycznego (Dz.U. nr 39 poz. 322)
44. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 21 grudnia 2010 r. w sprawie wojewódzkiego planu działania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne oraz kryteriów kalkulacji kosztów działalności zespołów ratownictwa medycznego (Dz.U. z 2011, nr 3 poz. 6)
45. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz.U. nr 46 poz. 239)

46. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 24 marca 2011 r. w sprawie centralnego punktu systemów centrów powiadamiania ratunkowego oraz punktów centralnych służb (Dz.U. nr 75 poz. 404)
47. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 22 grudnia 2011 r. w sprawie określenia stopni zagrożenia lawinowego oraz odpowiadających im zaleceń dla ruchu osób (Dz.U. nr 299 poz. 1777)
48. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 23 grudnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań kwalifikacyjnych oraz szkoleń dla strażaków jednostek ochrony przeciwpożarowej i osób wykonujących czynności z zakresu ochrony przeciwpożarowej (Dz.U. 2012 nr 0 poz. 29)
49. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 29 grudnia 2011 r. w sprawie określenia wzorów znaków nakazu, zakazu, informacyjnych i ostrzegawczych stosowanych do oznakowania w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz.U. nr 295 poz. 1752)
50. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 29 grudnia 2011 r. w sprawie stopni trudności tras zjazdowych, biegowych i nartostrad oraz sposób ich oznakowania (Dz.U. nr 295 poz. 1752)
51. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 19 stycznia 2012 r. w sprawie dopuszczalnego obciążenia narciarskich tras zjazdowych, sposobu jego obliczania oraz szczegółowych warunków oświetlenia zorganizowanych terenów narciarskich (Dz.U. z 2012 r. poz. 102)
52. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 23 stycznia 2012 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących liczby ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego (Dz.U. 2012 r. poz. 108)
53. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 27 lutego 2012 r. w sprawie wymagań dotyczących wyposażenia wyznaczonych obszarów wodnych w sprzęt ratunkowy i pomocniczy, urządzenia sygnalizacyjne i ostrzegawcze oraz sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne (Dz.U. z 2012 r. poz. 261)
54. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 6 marca 2012 r. w sprawie sposobu oznakowania i zabezpieczania obszarów wodnych oraz wzorów znaków zakazu, nakazu oraz znaków informacyjnych i flag (Dz.U. z 2012 r. poz. 747)
55. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 21 czerwca 2012 r. w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym (Dz.U. z 2012 r. poz. 747)